

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4. Vtrum fuerit conueniens, quòd discipulis fuir in aliena effigie appareret.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

medit & bibit, & se eis palandum prebuit. Ad gloriam autem reurgentis manifestandam, noluit continue conuersari cum eis, sicut prius fecerat, ne uideretur ad talem uitam resurrexisse, qualem prius habuerat. unde Luc. ul. dicit eis, Hec sunt uerba, que locutus sum ad uos, cum adhuc essem uobiscum: tunc quidem erat cum eis presentia corporali, sed ante cum eis fuerat, non solum corporali presentia, sed etiam per similitudinem mortalitatis. unde Beda* predicta uerba exponens dicit, Cum adhuc essem uobiscum, id est, cum adhuc essem in carne mortali, in qua estis & uos: tunc quidem in eadem carne resuscitatus erat, sed cum illis in eadem mortalitate non erat.

C. 77. in Luc. & cit. u. 12. sum ad me.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod frequens Christi apparitio sufficiebat ad certificandum discipulos de ueritate resurrectionis: conuersatio autem continua eos potuisse ducere in errorem, ut ad similem uitam cum resurrexisse crederent, quam prius habuerat: consolationem autem de continua sui presentia eis in alia uita re promissit, secundum illud Io. 16. Iterum uidebo uos, & gaudebit cor uestrum, & gaudium uestrum nemo tollet a uobis.

D. 244.

AD SECVNDVM dicendum, quod Christus non ideo non continue conuersabatur cum discipulis, quia reputaret se alibi conuenientius esse, sed quia hoc discipulis instruendis conuenientius iudicabat, si non continue conuersaretur cum eis ratione predicta. Incognitum d autem est quibus in locis intermedio tempore corporali ter essent: cum hoc scriptura non tradat, & in omni loco sit dominatio eius.

Li. 3. ante fi. lib. tom. 4.

AD TERTIVM dicendum, quod ideo prima die frequentius apparuit: quia per plura indicia erant admonendi, ut a principio fidem resurrectionis reciperent. Postquam autem, iam eam receperant, non oportebat eos iam certificados, tam frequentibus apparitionibus instrui unde in euangelio non legitur, quod post primum diem eis apparuerit nisi quinquies; ut enim Aug. dicit in li. de consensu euangelistarum, post primas quinque apparitiones, sexto eis apparuit, ubi uidit eum Thomas: septimo, ad mare Tyberiadis in captione piscium: octauo, in monte Galilee, secundum Mattheum: nono, quod dicit Mar. Non uisimè recumbentibus: quia iam non erant in terra cum illo conuiuaturi. decimo, in ipso die ascensionis, non iam in terra: sed eleuatus in nube, cum in caelum ascenderet: sed non omnia scripta sunt, sicut Ioan. fatetur. Crebra enim erat eius cum eis conuersatio, priusquam ascendisset in caelum, & hoc ad consolationem ipsorum. unde & prime ad Corinth. 15. dicitur, quod uisus est plusquam quingentis fratribus simul. deinde uisus est Iacobo, de quibus apparitionibus in euangelio non habetur mentio.

Homil. 81. in Mat. an med. tom. 2.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut Chrysost. dicit, exponens illud, quod dicit Mat. 16. Postquam resurrexero, precedam uos in Galileam. Non, inquit, in longinquam quandam regionem, ut eis appareat uadit: sed in ipsa gente & in ipsi fere regionibus, in quibus cum eo plurimum fuerant conuersati: ut & hinc crederent, quoniam qui crucifixus est, ipse est & qui resurrexit: propter hoc et in Galileam se ire dicit, ut a timore Iudeorum liberarentur. Sic ergo, ut Ambrosius dicit super Luc. Dominus mandauerat discipulis, ut in Galilea eum uiderent: sed illis ob meritum intra conclaue residentibus, ipse primum se obtulit (nec hoc est promissi transgressio, sed potius confirmata ex benignitate impletio) postea uero confirmata

Amb. in sine commentario rum in 1. oc. tom. 5.

Fris animis, illi Galileam petierunt. Vel nihil obstat, si dicamus pauiores intra conclaue, & complures in monte fuisse: ut enim Eusebius dicit, duo euangelista, scilicet Lucas & Ioannes solis undecim, hunc scribunt apparuisse in Hierusalem: ceteri uero duo in Galileam properare, non solis undecim, sed uniuersis discipulis & fratribus dixerunt Angelum, & saluatorem iussisse: de quibus & Paulus meminit dicens, Deinde apparuit pluraquam quingentis fratribus simul. Est autem uerior solutio, quod prius in Hierusalem latitantibus semel, aut bis uisus est, ad eorum consolationem: in Galilea uero non clau, aut semel aut bis, sed cum multa potestate ostensionem sui fecit, prebens se eis uiuentem; post passionem in signis multis, ut Lucas testatur in Actibus. Vel, sicut dicit Augustinus in libro de consensu euangelistarum, quod ab Angelo & Domino dictum est, quod praeceperat eos in Galileam, propheticè accipiendum est. in Galilea enim secundum transmigrationis significationem intelligendum occurrit, quod Christi gratia de populo Israel transmigratione erat ad gentes, in quibus Apostoli predicantes non crederentur, nisi eis ipse Dominus uiam in cordibus hominum prepararet, & hoc intelligitur, Praeceperat uos in Galileam; secundum illud autem quod Galilea interpretatur reuelatio, non iam in forma serui intelligendus est, sed in illa in qua aequalis est patri, quam promissit dilectoribus suis, quo nos praecedens non deseruit.

H

ARTICVLVS IIII.

Super quibus quinquagesima articulum quartum.

Utrum Christus debuerit discipulis in alia effigie apparere.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere. Non enim potest apparere secundum ueritatem nisi quod est: sed in Christo non fuit nisi una effigies. si ergo Christus in alia effigie apparuit, non fuit apparitio uera, sed ficta, quod est inconueniens, quia ut Augustinus dicit in li. 83. q. Si fallit Christus, ueritas non est: est autem ueritas Christus. ergo uidetur quod Christus non debuerit discipulis in alia effigie apparere.

I

Præter. Nihil potest in alia effigie apparere, quam habeat, nisi oculi intuentium aliquibus prestigijs detineantur: huiusmodi autem praestigia cum fiant magicis artibus, non conueniunt Christo, secundum illud 2. ad Corin. 6. Quae conuentio Christi ad Belial? ergo uidetur quod non debuerit in alia effigie apparere.

Præter. Sicut per sacram scripturam nostra fides certificatur, ita discipuli certificati sunt de fide resurrectionis, per Christi apparitiones: sed sicut Augustinus dicit in epistola ad Hieron. si uel unum mendacium in sacra scriptura recipiatur, infirmabitur tota sacre scripturae auctoritas. ergo si uel in una ap-

Titulus clarus ex euanglio: in quo narratur Christi uisus modo ut horulan? modo ut peregrinans.

In corpore uerita conclusio: Christus quibusdam ad credendum dispositis, conuenienter apparuit in sua effigie, quibusdam autem minus dispositis conuenienter apparuit in alia effigie. Probatur: Resurrectio Christi reuelanda erat hominibus secundum modum, quo eis diuina reuelantur, sed diuina diuersimode affectis, diuersimode reuelantur, quia bene dispositi percipiunt secundum ueritatem, & non bene dispositi percipiunt secundum quandam confusionem dubietatis seu erroris: ergo. Minor probatur: quia animalis homo non percipit ea quae Dei sunt. In dispositio quorundam discipulorum probatur ex euangelio, Nos autem sperabamus &c. Et confirmatur ratio auctoritate Gregorij.

¶ In

In ratione ad finem, ad dicitur quod rationes habentur allate sunt in littera circa, erronea ratione, qua Christus corporaliter visu non cognoscebat in p...

SED CONTRA est, quod dicitur Marci ultimum. Post haec diebus ex eis ambulantes, ostensus est in alia effigie euntibus in villam.

RESPOND. Dicendum, quod (sicut dictum est) resurrectio Christi manifestanda fuit hominibus per modum, quo eis diuina reuelantur. Innotescunt autem diuina hominibus diuersimode, secundum quod diuersimode sunt affecti: nam illi, qui habent mentem bene dispositam, secundum veritatem diuina percipiunt. Illi autem, qui non habent mentem bene dispositam, diuina percipiunt cum quadam confusione dubitatis, vel erroris. Animalis enim homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei, ut dicitur in ad Corinthios 2. Et in deo Christus quibusdam ad credendum dispositis, post resurrectionem apparuit in sua effigie: illis autem in alia effigie apparuit, qui iam videbantur circa fidem tepescere: vnde dicebant, Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel. vnde Gregorius dicit in Hom. quod talem se exhibuit in corpore, qualis apud illos erat in mente: quia enim adhuc in eorum cordibus peregrinus erat a fide: ite se longius finxit, scilicet ac si esset peregrinus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod dicit Augustinus in libro de Quæstionibus euangelij. Non omne quod fingimus, mendacium est: sed quando illud fingimus, quod nihil significat, tunc est mendacium: cum autem fictio nostra refertur in aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis, alioquin omnia quae a sapientibus, & sanctis viris, vel etiam ab ipso Domino figuratae dicta sunt, mendacia deputarentur: quia secundum usitatum intellectum non consistit veritas in talibus dictis: sicut autem dicta, ita etiam finguntur facta sine mendacio ad aliquam significandam, & ita factum est hic, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in libro de Consensu euangelij. Dominus poterat transformari in carnem suam, ut alia re vera esset effigies ab illa, quam solebant intrinseci: quando quidem, & ante passionem suam transformatus est in monte, ut facies eius claresceret sicut sol: sed non ita nunc factum est. Non autem incongruenter accipimus hoc impedimentum in oculis eorum a Satana factum fuisse, ne agnosceret Iesus, unde Lucas ultimus dicitur, quod oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio illa sequeretur, si ad alienam effigiem aspectum non fuissent reducti ad verum videntem Christi effigiem: sicut enim Augustinus dicit ibidem. Tantu a Christo facta est permissio, ut scilicet per diuersum modo oculi eorum teneretur vsque ad sacramentum patris, ut vnitatem corporis eius participata, remotionem intelligatur impedimentum inimici, ut Christus

A possit agnosci: unde ibidem subditur, quod aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: non quod ante clausis oculis ambularent: sed inerat aliquo, quo non sine reter agnosceret, quod videbant, quod scilicet caligo, & aliquis humor efficere solet.

ARTICVLVS V.

Primum Christus veritatem resurrectionis debuerit argumentis declarare.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod Christus veritatem resurrectionis non debuerit argumentis declarare. Dicitur enim Ambrosius. Tolle argumenta ubi fides quaeritur: sed circa resurrectionem Christi quaeritur fides. non ergo habet ibi locum argumenta.

¶ 2 Præter Gregorius dicit, fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum: sed ad Christum non pertinebat meritum fidei euacuare, ergo ad eum non pertinebat resurrectionem per argumenta confirmare.

¶ 3 Præter Christus in mundum venit, ut per eum homines beatitudinem adipiscantur, secundum illud Ioannis 10. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant: sed per huiusmodi ostensiones argumentorum videtur humana beatitudini impedimentum præstare: dicitur enim Ioannis 20. Beati qui non viderunt, & crediderunt, ergo videtur, quod Christus non debuerit per aliqua argumenta resurrectionem suam manifestare.

SED CONTRA est, quod dicitur Actuum 1. quod apparuit discipulis Christus per dies quadraginta in multis argumentis, loquens de regno Dei. RESPOND. Dicendum, quod argumentum dicitur dupliciter. Quandoque dicitur argumentum quæcumque ratio, rei dubie faciens fidem: quandoque autem dicitur argumentum aliquod sensibile signum, quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem: sicut etiam Aristoteles in libris suis aliquando vitur nomine argumenti. Primo igitur modo accipiendum argumentum, Christus non probauit discipulis suam resurrectionem per argumenta, quia talis probatio argumentatiua processisset ex aliquibus principiis, quae si non essent nota discipulis, nihil per ea eis manifestaretur: quia ex ignotis non potest aliquid fieri notum: si autem essent eis nota, non transcenderet rationem humanam, & ita non essent efficacia ad fidem resurrectionis astruendam, quae rationem humanam excedit. Oportet enim principia ex eodem genere assumi, ut dicitur in Primo Posteriorum. Probauit autem eis resurrectionem suam per auctoritatem sacrae scripturae (quae est fidei fundamentum) cum dixit, Oportet impleri omnia, quae scripta sunt in lege, & psalmis, & prophetis de me, ut habetur Lucas ultimus. Si autem accipiamur

Tertia S. Thomae.

Super Quæstionis quinquagesime articulum quintum.

Titulus in principio corporis ab ipso Auctore declaratur.

In corpore, primo declaratur duplex acceptio argumenti. sicut prout est ratio, rei dubie faciens fidem, vel prout est sensibile signum ad manifestandam veritatem.

Secundo in hoc quæsto, sumendo argumentum primo modo, duplici conclusionem. Prima est: Christus non probauit discipulis resurrectionem suam per argumenta. Secunda est: Christus probauit eis resurrectionem suam per argumentum tale (hoc est secundum quod) scilicet per sacra scriptura. Prima conclusio probatur, quia deest ratio principia argumentatiua nota discipulis. Secunda probatur ex Evangelio Lucæ ultimum.

Ubi dicitur, quod plures post resurrectionem visus est dominus hoc argumento. sicut discipulis euntibus in Emmaus & cum Apostolis, aperiendo illis sensum, ut intelligerent scripturas, & in verbis allatis in littera.

Tertio, in hoc quæsto, accipiendum argumentum secundo modo, vna conclusionem: Christus suam resurrectionem multis argumentis conuenienter declarauit. Probatur dupliciter: quare hoc fecerit, & ex parte eorum, & ex parte officii prædicandi.

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

lib. 1. de fide

3. di. 21. q. 2.

art. 3. & 4. h. c.

op. 3. ch. 24.

Et op. 60. c. 22.

lib. 1. de fide.

c. 5. non procul a fine.

ro. 2.

Homil. 26. in.

Eu. in prin. illius.

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-

¶ In Rhetorica Alexandri, cap. 4. a me-